2

JANI PLANCI

ARIMINENSIS

De Urina cum sedimento cæruleo,

AD AMICUM

BONONIENSEM

EPISTOLA.

PROMISERAM jampridem me ad Te, Amicorum Optime, historiam quamdam ſcripturum de Viro, qui per octo vel decem ante obitum dies Urinam reddiderat cum ſedimento pulchre cæruleo, quod Cyaneum illum Veterum colorem, ſeu Berolinenſe Recentiorum referebat; quod & Tibi, & aliis ſingulare admodum, & plane inauditum viſum fuerat: nunc fidem datam libero, & in primis morbi hiſtoriam præmitto. Vir iſte ſexagenarius erat, & boni temperamenti, Dominicus Paulluccius vocabatur, qui Thermopolii Tabernæ erat præfectus. Is a duobus annis dyſuria laborare cœperat, ut calculum in Veſica geſtare mentiretur. Diluentibus potionibus, & demulcentibus ex ſeminibus Melonum, & ex Arabico Gummi curabam, ut urinæ acrimonia, & ſtillicidium minueretur, ut reipſa imminuta ſunt hæc omnia. Verum elapſo vere, quum gravibus animi perturbationibus conflictaretur incidit in morbum ex animi mœrore, cum febri, quæ ex pulſu & calore magna non apparebat; at inſignis erat in ægro linguæ & faucium ariditas, fortaſſe quia æger, licet a me invitatus, parce admodum bibebat. Inappetentia in eo erat ſumma, & ad ſomnum erat pronus.

[redacted]

Poſt tertiam a decubitu diem reddere cœpit cum urinis ſedimentum pulchri coloris cærulei, veluti Cyanei illius Veterum, quod Ultramarinum vocant, ſeu veluti Cœrulei Berolinenſis, ut dixi, quod ego mane per tres dies collegi in chartulis, & ad ſolem exſiccavi; deinde per alios tres dies urina univerſa, quam noctu reddebat, in qua potiſſimum ſedimentum hoc cæruleum cernebatur, curavi ut ad me deferretur, quæ ſubviridis apparebat cum inſigni Spiritus Salis Hammoniaci graveolentia. Per chartam bibulam urinam hanc trajiciebam, & in charta ſedimentum remanebat, quod exſiccatum pulviſculum referebat ærugini Maſſilienſi per quam ſimilem. Ultimis tribus diebus ante mortem ægri urina colligi amplius nequibat, quia æger viribus pene deſtitutus eam guttatim in lectulo reddebat; ſed urina tunc inſigni colore cæruleo lintea inficiebat: tandem æger inedia, ſeu voluntaria abſtinentia cibi, potus & medicamentorum omnium a. d. XI. Kal. Junias obiit. Sequenti die ejus cadaver a nobis diſſectum fuit, cujus dorſum extrinſecus valde lividum apparuit, & in facie ejus puſtulæ erant variæ, ut in gutta roſacea, quæ aliquot diebus ante mortem apparere cœperunt. Veſica erat valde craſſa cum plicis variis, ut ſunt in ventriculo, & cum variis illis her-

niis a celebri Morgagno descriptis. Vesicæ Sphincter valde angustus apparuit, Uretheres tamen valde dilatati cernebantur, ut intestina Agni referrent, & inflati, atque exsiccati una cum portione Vesicæ, in primo eorum in Vesica ingressu, valvulam semilunarem, seu conniventem ostendebant, ut sunt valvulæ hujus generis in Intestino Colo, & in Canali vesicæ felleæ. Post hanc valvulam canaliculus intra tunicas Vesicæ progrediebatur. Quæsivi proximis diebus in alio Cadavere Uretheres ejus inflando cum portione Vesicæ, exsiccandoque, at valvulam hanc adesse non inveni; quare inconstans res hæc valvula ad initium Vesicæ dicenda, & pro lusu naturæ potius est habenda. Intra Vesicam erat portio urinæ, sed aquea, & sine sedimento illo cæruleo: Renes erant flaccidi, sed sani, nullumque vestigium in iis sedimenti illius cærulei apparebat, neque arenulæ cujuscumque coloris, uti neque in Vesica. Intestina, Ventriculus, Pulmo subnigra omnia apparuerunt, gangræna enim erant infecta. In Larynge ventriculi illi Galeni, & Morgagni parvi, & angusti cernebantur; non enim voce magna, sed exili gaudebat Vir iste. Cetera viscera in naturali statu erant.

Igitur quod rarum in hac Historia videtur, est mictus ille cæruleus, seu, ut

melius dicam, est sedimentum illud cæruleum in Urinis per octo, vel decem ante mortem dies, & præsertim in ultimis diebus, quod lintea omnia colore isto inficiebat. Quum casusiste de Urina ista cærulea per urbem nostram vulgaretur, retulit mihi mulier sexagenaria, se viginti abhinc annis, quæ tunc famulatum nobili Matronæ hujus urbis præbebat, & ornatrix ejus erat, quum ruri una cum Domina verno tempore esset, & quibusdam affectionibus hystericis ibi laboraret ex mensium paucitate, & juscula alterata ex herbis sumeret, & quum alvum haberet adstrictam, suasu famuli cujusdam contubernalis sui Pilulam Novellariæ sumsit, quam Loyolitæ dispensare solent, quæ Ciceris erat magnitudine; ex hac Pilula facta est mulieri purgatio multa, seu hypercatharsis, ut Medici loquuntur, & deinde sequentibus diebus reddere cœpit in Urinis sedimentum cæruleum, quod matulas omnes in fundo, & ad latera ita inficiebat, ut detergi nulla vi possent. Hoc per tres, vel quatuor dies accidit, deinde effectus iste cessavit. At Urinæ numquam cæruleæ apparuerunt, uti non apparebant tales in ægro nostro, sed cæruleus color tantum erat in fundo vasis, seu in sedimento Urinarum.

Caussam Urinæ hujus cum sedimento isto

isto cæruleo exquirere, non ita facile est. Præter enim casum Viri hujus nostri, & præter illum mulieris itidem nostræ, rem similem, neque videre, neque legere unquam mihi contigit. Actuarius ultimus inter Græcos Medicos eruditos, qui Tractatus varios, & peculiares, satis diligentes quidem, ut tempora ejus ferebant, de Urinis, earumque signis, caussis, & differentiis scripsit, variis in locis Urinam venetam memorat, & venetum in Urinis colorem, & inter signa lethalia plerumque ponit; pessimum enim est apud ipsum niger in Urinis color, quippe qui a Melancholia, sive ab atra bile fusa, ut ait, originem ducat, & colori atro proximus est venetus iste, seu cæruleus color. Ait tamen Urinam venetam malam non esse, si a pharmaco quodam assumto procedat, & non a vi morbi, narratque casum Servi sui, qui potionem quamdam ex Trochisco quodam amaro cum aqua fervida ex Oxymelle sumserat loco ægri cujusdam morosi, qui eam sumere noluit; deinde Puer ille Actuarii pedibus triginta stadia confecit, & postea Urinam mingere primo nigram, deinde cæruleam, summo cum timore Pueri illius, & magna cum Heri admiratione, qui tamen memor potionis illius, jussit eum bono animo esse, ut revera nil mali accidit Puero illi, nam paullopost omni

morbo, & timore liber evasit. At Actuarius nullam aliam Historiam de Urina veneta, seu cærulea, refert. Quare credibile est præter illam Pueri sui nullam aliam vidisse, & doctrinam illam de malignitate, & de innocentia Urinæ venetæ a scientia tunc pervulgata Galenicorum de quatuor humoribus sumsisse, & non a solida ratione, & ab experimentis. Præterea non dicit ex quibus potissimum rebus conflatus esset Pastillus ille amarus, quem admixtum cum aqua fervida, & Oxymellite propinandum exhibuerat Ægro cuidam moroso, & delicato, qui, quum sumere noluisset, ejus loco sumsit Puer suus, qui deinde peragratis triginta stadiis, Urinam prius nigram, deinde venetam mingere cœpit. Si enim narrasset ex quibus rebus compositus fuisset Pastillus ille, fortasse modo nosceremus, quomodo ex assumtione alicujus rei Urina interdum fiat veneta, seu cærulea. Multa sunt quidem, quæ naturalem Urinæ colorem, & odorem depravant. Videmus enim assumto Rhabarbaro colore flavo tingi Urinam, & assumta Cassia, tingi vineo, & Opuntiæ fructus comesi sanguineum colorem Urinæ conciliant. Sic Terebinthina, Veneta, & Cypria, & generatim Resinosa omnia, si Balsamum de Copaibe excipias, ut & mala Medica comesa gratum Violarum odorem Urinis conciliant;

at

at Asparagi ingratissimum. Fortasse in Trochisco illo amaro Actuarii basis erat Colocynthis, seu erat Trochiscus ille vulgaris de Colocynthide, qui Arabico nomine de Alhandal vocatur. Colocynthis enim amarissima res est, & valde purgans. Fortasse & Pilularum de Novellaria basis est ipsa Colocynthis; sunt enim amaræ & ipsæ, & insigniter purgantes. Ex analysi enim earum inventum est Bdellium in iis adesse, & Crocum, & nescio quid amarum, quod Aloen, seu melius, quod Colocynthida referat. Trochisci quidem de Alhandal, seu de Colocynthide a Mesue cum Arabico Gummi, cum Tragacantha, & cum Bdellio parantur. Ex amarore igitur Colocynthidos, & ex salibus suis vellicantibus, pungentibusque prodiisse Urinam illam venetam in Actuarii Puero, & in Muliere nostra credendum. At quomodo prodierit item in ægro nostro, qui mortem obiit, ignoramus. Fortasse suasu alicujus Amici antequam lectum peteret, sumserat & ipse Pilulas illas Novellariæ, ut liberaretur ex anxietate, quam ex animi mœrore in se experiebatur, ut solent Viri hypochondriacis morbis tentati, qui purgari frequenter amant. Fortasse & ex hypercatharsi orta est in Viro nostro magna illa linguæ, & faucium ariditas, & deinde subsequutus est mictus ille cæruleus, ut contigit mulie-

ri alteri nostræ adhuc viventi, & quum clam sumsisset pharmacum illud, noluit fortasse id assidentibus, & Medico revelare, at majori deinde animi angore correptus, inedia perire maluit. Verum quicquid hoc sit, semper res admodum rara est mictus iste cæruleus, quum tres casus tantum in Historiis Medicorum narrentur, Actuarii nempe illius, & duo nostri. Quare remanet semper adhuc diligenter inquirendum, quomodo Urina, vel natura, vel medicamentorum vi cærulea fiat, quod fortasse novis Observationibus, & experimentis palam fiet. Hæc habui, Amicorum Optime, quæ, ut receperam, ad te scriberem de Urina ista veneta, seu cærulea, vel ut melius dicam, de Urina cum sedimento pulchre cæruleo, quæ tu communicare poteris cum Amicis nostris, & sententiam illorum exquirere, quam postea ad me scribas velim. Vale. Datis Arimino a. d. VIII. Kal. Martias Anno cIↃIↃCCLVII a Christi Nativitate.